

*О. Є. Бавико,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри підприємництва і торгівлі,
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ТРИКОТАЖНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

*А. Е. Bavyko,
doctor of economic sciences, associate professor, head of department of business and trade,
Donetsk national university of economics and trade named after Mykhayilo Tugan-Baranowski, Kryvyi Rih*

THE TRENDS OF MARKET KNITWEAR IN UKRAINE

Метою представленого дослідження є визначення основних тенденцій розвитку ринку трикотажних виробів в Україні та визначення пріоритетних напрямів його регулювання.

У дослідженні використано комплекс загальнонаукових методів гносеології: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, прогнозування, методів графічного, статистичного і математичного аналізу.

Проаналізовано основні показники функціонування ринку трикотажних виробів в Україні за період 2010-2014 років. Визначено основні тенденції розвитку ринку: зменшення обсягу, скорочення внутрішнього попиту, переважання імпортованої продукції, відсутність вітчизняної сировинної бази, велика кількість контрабандних товарів, відсутність державної політики щодо підтримки вітчизняних товаровиробників.

За результатами дослідження визначено пріоритетні напрями регулювання розвитку внутрішнього ринку трикотажних виробів в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що визначені тенденції розвитку ринку трикотажних виробів в Україні можуть бути використані для формування інвестиційно-інноваційної політики органами державної влади та бізнес-стратегії на всіх рівнях функціонування економічних відносин.

The objective of the study identifying key market trends of knitwear in Ukraine and identify priority areas of its regulation.

The following complex of epistemics general scientific methods is applied in the research: method of theoretical generalization, analysis and synthesis, induction and deduction; methods of graphical, statistical and mathematical analysis.

Made analysis of basic indicators of market functioning knitwear in Ukraine for the period 2010-2014 years. The main trends of the market, reducing the amount of reduction in domestic demand, the prevalence of imported products, the lack of domestic raw materials, a large number of smuggled goods, the lack of public policies to support domestic producers.

The study identified the priority areas of regulation domestic market of knitwear in Ukraine.

The practical value of the results is the identified market trends of knitwear in Ukraine can be applied while public authorities investment and innovation policy and business strategy shaping at all levels of economic relations functioning.

Ключові слова: *ринок трикотажних виробів, тенденції розвитку ринку, обсяг ринку, попит, якість, імпортовані товари, вітчизняні товаровиробники.*

Key words: *market of knitwear, market trends, market size, demand, quality, imported products, domestic producers.*

Постановка проблеми. Постійне поглиблення інтеграції України у різноманітні підсистеми міжнародних економічних відносин, що відбувається в результаті глобалізаційних впливів та реалізації відповідних політичних рішень детермінує включення внутрішніх ринків України у сферу інтересів великих міжнародних гравців та підсилює тиск і ступінь конкуренції для вітчизняних товаровиробників.

Моніторинг розвитку внутрішніх галузевих ринків набуває все більшої актуальності на всіх рівнях функціонування економічної системи. А саме, у розрізі вирішення основних макроекономічних завдань, тенденції розвитку внутрішніх ринків відображають ступінь економічної безпеки держави, що знаходить свій прояв у спроможності забезпечити виробничий сектор та приватні домогосподарства необхідними товарами і послугами, зберігаючи при цьому експортно-імпортний баланс. Аналіз тенденцій розвитку галузевих ринків для гравців мікро-рівня економічної системи, виступає основою для розробки стратегічних планів розвитку, визначення цілей виробничої та маркетингової політики.

Ринок трикотажних виробів є складовим елементом системи забезпечення потреб населення країни у зручному, екологічному, естетичному та недорогому одязі. Моніторинг тенденцій розвитку ринку трикотажних виробів надає інформацію щодо ступеню забезпеченості відповідних споживчих потреб населення, розмірів товарної експансії іноземних та ринкової позиції вітчизняних виробників трикотажу.

Аналіз останніх публікацій. Визначення тенденцій розвитку ринку трикотажних виробів в Українській економічній науці найчастіше відбувається в межах комплексних досліджень розвитку легкої промисловості. Відповідної предметної спрямованості набули праці Л.В. Дейнеко, М.Ю. Завгородньої [1], Ю.В. Нефьодової [2], А.П. Гречан [3], І.А. Іванченко [4] та інших дослідників.

Спеціалізована проблематика з визначення тенденцій розвитку ринку трикотажних виробів відображається у дослідженнях асортименту та якості

трикотажних виробів вітчизняних та закордонних виробників Н.П. Супрун, Н.І. Осипенко, Ю.І. Островецької [5], І.С. Галика, Б.Д. Семака [6] та інших.

Мета дослідження. Метою представлено дослідження є визначення основних тенденцій розвитку ринку трикотажних виробів в Україні та визначення пріоритетних напрямів його регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка ринку трикотажних виробів проявляється у доволі швидкому обігові капіталу (2-4 рази на рік) підприємств – виробників, завдяки невеликим термінам створення та реалізації продукції у швидкій зміні асортименту відповідно сезону і моди і значній потенційній місткості ринку України.

Внутрішній ринок трикотажних виробів в Україні є доволі динамічним, одночасно можна зауважити на тому, що як й інші ринки товарів та послуг, він повністю залежить від макроекономічної динаміки, див. табл. 1.

Таблиця 1.
Динаміка обсягів українського ринку трикотажних виробів

Товарні групи	Обсяги продажів, млн. грн. / темп зросту %									
	2010		2011		2012		2013		2014	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Трикотаж верхній	736	129,1	1010	137,2	928	91,9	1103	118,8	1302	118
Трикотаж білизняний	491	123,4	674	137,1	620	91,8	736	118,7	868	117
Одяг та білизна з тканин	3494	123,1	4570	130,8	5640	123,4	6521	115,6	6977	106,9

Джерело: розраховано автором на основі [7]

Загальне збільшення обсягів ринку трикотажних виробів з 2010 по 2014 рр. склало 176,8%. Враховуючи рівень девальвації національної валюти який за той же самий період часу склав 196,2%, можна констатувати зменшення обсягів ринку на 19,4%. У докризовий період динаміка обсягів ринку трикотажних виробів мала хвилеподібний характер, зі зменшенням у 2012 р. на 8,1%. Частка трикотажних виробів у загальному обсягові роздрібної торгівлі непродовольчими товарами на внутрішньому ринку України є доволі стабільною, у 2013 р. вона складала 0,4%, а у 2014 р. – 0,5%.

Інформація державної служби статистики свідчить про слабку роль вітчизняного виробництва та нарощування імпоротної складової у товарних позиціях на ринку трикотажних виробів (табл. 2).

Таблиця 2.
Частка продажу трикотажних виробів, одягу та білизни з тканин, що вироблені на території України

Товарні групи	2010	2011	2012	2013	2014	Відхи-лення
1	2	3	4	5	6	7
Трикотаж верхній та білизняний, %	10,4	7,3	9,3	5,0	4,0	-6,4
Одяг та білизна з тканин, %	10,7	10,8	7,7	6,8	5,9	-4,8
Вироби панчишно-шкарпеткові, %	38,3	37,7	37,8	40,1	38,0	-0,3

Джерело: розраховано автором на основі [8]

Частка вітчизняної трикотажної продукції на внутрішньому ринку становить лише 4%. При тому, що її зменшення за п'ять років склало 6,4%. Відповідна тенденція прослідковується і на ринковій одязі і білизні з тканин. За загальної частки на ринку у 5,9%, її зменшення склало 4,8%. Відповідна динаміка свідчить про неспроможність вітчизняних підприємств витримати конкуренцію з іноземними виробниками трикотажної продукції. Географічна структура експорту та імпорту трикотажної продукції представлена на рисунках 1, 2.

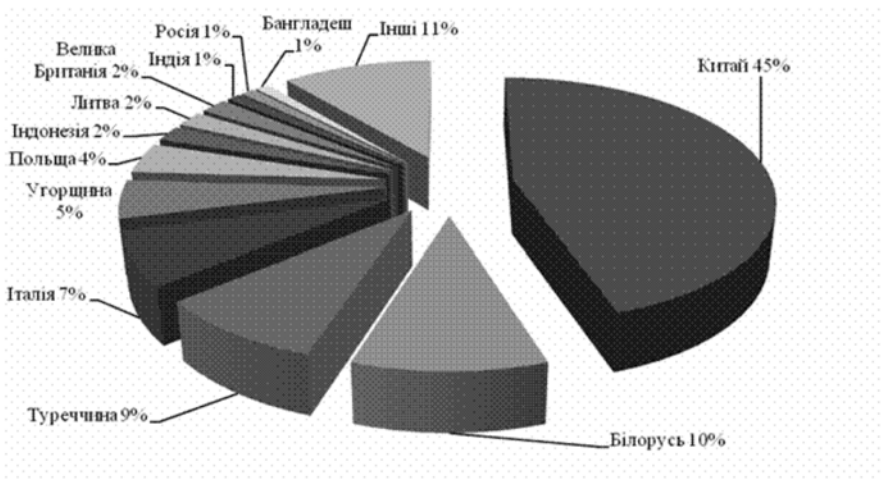

Рис. 1. Структура імпорту трикотажних виробів в Україну у 2014 р.

Джерело: складено автором на основі [8]

За офіційною статистикою більше 45% внутрішнього ринку трикотажних виробів захоплено товарами, що були вироблені у Китаї. Найбільше було імпортовано: колготок, панчох, шкарпеток, гольфів, светрів і пуловерів, тенісок і майок.

У наступних періодах не слід очікувати зменшення конкурентного тиску китайських товаровиробників на вітчизняний ринок. У зв'язку з тим, що США та ЄС в межах здійснення політики захисту внутрішніх виробників обмежують доступ товарів, вироблених у КНДР на свої ринки Китай буде намагатись компенсувати негативні впливи збільшенням своєї присутності на ринках інших країн, і в першу чергу країн пострадянського простору, де ці галузі перебувають у хронічній кризі [8].

Одночасно необхідно зазначити наявність експортної складової у діяльності підприємств трикотажного сегменту легкої промисловості, див. рис. 2.

Працюючи за давальницькою сировиною, підприємства України у 2014 р. поставили на експорт трикотажної продукції на 135,7 млн. дол. США. Обсяг імпорту склав 254,2 млн. дол. США [8].

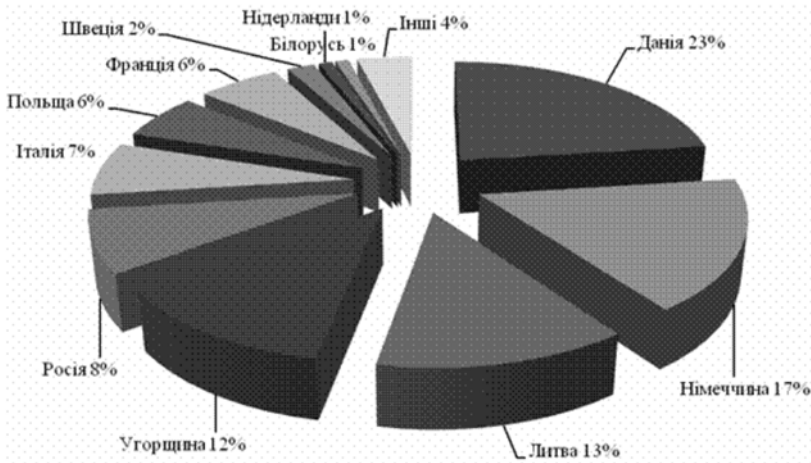

Рис. 2. Структура експорту трикотажних виробів з України у 2014 р.

Джерело: складено автором на основі [8]

Найбільша кількість швейних виробів (в грошовому вираженні) поставляється до Данії (23%), оскільки саме з цією країною укладено найбільше договорів, що регламентують роботу за давальницькою схемою. Близько 17% виробів поставлялось до Німеччини, 13% – Литви, 12% – Угорщини, 8% – Росії, 7% – Італії, по 6% до Польщі і Франції.

У структурі експорту найбільша частка належить теніскам, майкам та іншій натільній білизні; светрам і пуловерам; костюмам і спідницям; сорочкам і жіночим блузкам.

Виробництво трикотажу в Україні представлено такими видами одягу, як білизняний трикотаж (майки, труси, футболки, теніски 24 млн. шт.), верхній трикотаж (светри, кофти, пуловери, близько 10 млн. шт.). Також виробництво направлено на випуск панчішно-шкарпеткових виробів, спортивного одягу та одягу для дітей.

Але, через загальну непрозорість ринку, нерегульованість імпорту, обсяги якого щорічно збільшуються та нерівні умови конкуренції, обсяг імпорту трикотажних виробів постійно збільшується, що спричиняє негативний вплив на господарську діяльність вітчизняних виробників трикотажних товарів.

Скрутне становище вітчизняних виробників трикотажу пояснюється перш за все загальноекономічною кризою в Україні, що спричинена кланово-олігархічною моделлю економіки за якої відбувається монополізація всіх її галузей. А також великим ступенем корупції, перш за все на митниці, технологічною відсталістю та відсутністю необхідних для модернізації фінансових ресурсів, залежністю від імпортованої сировини.

За період 2012-2014 рр. обсяги виробництва трикотажних виробів знизились на 16%. У загальній структурі виробництва простежується: спад виробництва верхнього трикотажного одягу, приріст виробництва білизняного трикотажу та панчішно-шкарпеткових виробів.

В торгівній мережі переважають товари імпортного походження, що ставить економіку країни та споживачів у критичну залежність від кон'юнктури зовнішнього ринку.

Маркетингові дослідження споживчих уподобань українських покупців трикотажу свідчать про наступне. Основними причинами невеликих обсягів користування вітчизняними трикотажними товарами є: по-перше, невідповідність критерію ціна-якість (45% респондентів); по-друге, низька якість продукції (37% респондентів); по-третє, мала кількість місць продажу вітчизняної продукції; по-четверте (33% респондентів), малий асортимент (31% респондентів); невідповідність тенденціям моди (14% респондентів). Одночасно, прослідковується загальна тенденція до збільшення частки покупок у спеціалізованих магазинах і супермаркетах. В контексті визначення проблемних питань з попиту на трикотажні вироби, можна зазначити, що покупця більше цікавить не країна виробника а якість, доступність та відповідність товару його функціональному призначенню.

До пріоритетних напрямів регулювання розвитку внутрішнього ринку трикотажних виробів в Україні належать: захист ринку від контрафактної продукції; дотримання контролю за якістю і ціною імпортованих товарів через процедури сертифікації та ідентифікації й запровадження електронного декларування імпорту; застосування антидемпінгових заходів для захисту внутрішнього ринку від експансії закордонних виробників; зменшення обсягів тіньового обороту.

Висновки. Основними тенденціями у розвитку ринку трикотажних товарів в Україні необхідно визначити наступні:

- постійне зменшення обсягів ринку трикотажних товарів в Україні, що за період 2013-2014 рр. склало 19,4%;
- скорочення внутрішнього попиту на трикотажні товари вітчизняного виробництва, що обумовлюється низькими цінами імпорту;
- переважання частки імпортованої продукції, що складає 76% від загального обсягу ринку трикотажних товарів (Китай, Білорусь, Туреччина);
- занепад вітчизняної сировинної бази – більшість трикотажного полотна завозиться із за кордону;
- трикотажні вироби вітчизняних виробників програють конкуренцію імпортним за критеріями: ціна-якість, відповідність тенденціям моди, повнота асортименту;
- застаріла технічна база та відсутність фінансових засобів у вітчизняних підприємств заважає їм швидко оновлювати асортимент трикотажних товарів;
- великі обсяги контрабанди товарів та демпінгові ціни іноземних конкурентів унеможливають успішну конкуренцію з боку вітчизняних товаровиробників;
- в Україні відсутня державна політика щодо захисту інтересів вітчизняних виробників трикотажних.

За відповідних умов актуалізуються завдання пошуку шляхів ефективного регулювання ринку трикотажних виробів в Україні з урахуванням необхідності захисту та стимулювання розвитку вітчизняних виробників на організаційному рівні державної політики. Розробка стратегічних та прикладних елементів відповідного напрямку інституційного впливу держави на ринок трикотажних виробів має стати наступним етапом дослідження визначеного у представленій статті кола прикладних проблем.

Література.

1. Дейнеко Л.В. Розвиток внутрішнього ринку легкої промисловості: проблеми та можливості // Л.В. Дейнеко, М. Ю. Завгородня // Український соціум. – 2012. – № 1. – С. 83-98.
2. Нефьодова Ю.В. Напрямки розвитку легкої промисловості України / Ю.В. Нефьодова // Вісник ДонНУЕТ. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 3. – С. 20-24.
3. Гречан А.П. Теоретико-методологічні основи розвитку підприємств легкої промисловості на інноваційних засадах / А.П. Гречан. – К.: КНУТД, 2005. – 208 с.
4. Іванченко І.А. Сучасні особливості розвитку світового ринку одягу / І.А. Іванченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 2 (53). – 2012. – С. 42-47.
5. Супрун Н. П. Аналітичний огляд асортименту та комплексна оцінка якості трикотажних полотен / Н.П. Супрун, Н.І. Осипенко, Ю.І. Островецька // Товарознавство та інновації. – 2012. – Вип. 4. – С. 116-124.
6. Галик І.С. Товарознавство трикотажних виробів: підручник для студентів товарознавчих спеціальностей вищих навчальних закладів / І.С. Галик, Б.Д. Семак. – Львів: «Магнолія 2006», 2011 – 221 с.

7. Товарна структура роздрібного товарообороту підприємств в Україні // Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Частка продажу споживчих товарів, які вироблені на території України, через торгову мережу підприємств // Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References.

1. Dejneko, L.V., M.Yu. Zavhorodnia. *Rozvytok vnutrishn'oho rynku lehkoi promyslovosti: problemy ta mozlyvosti*. [The development of the internal market of light industry: challenges and opportunities]. *Ukrains'kyj sotsium*, 2012, no 1, pp. 83-98.

2. Nefodova, Yu.V. *Napriamky rozvytku lehkoi promyslovosti Ukrainy*. [Areas of light industry Ukraine]. *Visnyk DonNUET. Seriya: Ekonomichni nauky*, 2010, no 3, pp. 20-24.

3. Hrechan, A.P. (2005). *Teoretyko-metodolohichni osnovy rozvytku pidpriemstv lehkoi promyslovosti na innovatsijnykh zasadakh* [Theoretical and methodological foundations for the development of light industry on the basis of innovation]. Kyiv, KNUTD, 208 p.

4. Ivanchenko, I.A. *Suchasni osoblyvosti rozvytku svitovoho rynku odiahu*. [Modern features of the global apparel market]. *Naukovyj visnyk Poltavs'koho universytetu ekonomiky i torhivli*, 2012, no 2, pp. 42-47.

5. Suprun, N.P., Osypenko, N.I., Ostrovets'ka Yu.I. *Analitichnyj ohliad asortymentu ta kompleksna otsinka iakosti trykotazhnykh poloten* [Analytical review of the range and comprehensive assessment of the quality of knitted fabrics]. *Tovaroznavstvo ta innovatsii*, 2012, no 4, pp. 116-124.

6. Halyk, I.S., Semak, B.D. (2011) *Tovaroznavstvo trykotazhnykh vyrobiv: pidruchnyk dlia studentiv tovaroznavchykh spetsial'nostej vyschykh navchal'nykh zakladiv*. [Commodity knitwear: a textbook for students of commodity specialties of higher educational institutions]. L'viv, «Mahnoliia 2006», 221 p.

7. The official website of the State Statistics Service of Ukraine (2016), “Commodity structure of retail turnover of enterprises in Ukraine”. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (accessed 10 September 2016).

8. The official website of the State Statistics Service of Ukraine (2016), “The share of sales of consumer goods produced in Ukraine through the sales network of enterprises”. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (accessed 15 September 2016).

Стаття надійшла до редакції 01.11.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"